

Три въпроса

Стефан Кисъев

Ахой, дами и господа, добрий ден. Как сте, що сте? Надявам се, да сте добре. И аз не се оплаквам. Три години бях в Прага, поживях сред вас. Не видях лошо от никого. Нито от българи, нито от чехи, да сте живи и здрави и едните – и другите. Но времето лети, приближава часът, в който ще си тръгна оттук. Ще се върна в България, ще се разделям. Така, че един вид, това което ще ви кажа сега е и нещо като прощални думи – с вас и чудесното списание „Българи“, за което пописах през това време, а живот и здраве, може и в бъдеще да пиша.

Да, ще си тръгна от Прага малко тъжен, разбира се. Но от друга – доволен, защото успях да свърша добра работа тук – за себе си и за другите. Преди три години имах нужда да поизляза от България. Най-вече, за да мога да я погледна отстрани, отдалече. Бях дотолкова потънал в нашенското ежедневие, във впечатленията си от него, че имах чувството, че ще се удавя... ако не се махна за малко. Защото за един писател, какъвто се опитвах да бъда, а и за човек изобщо, е полезно да може да се погледне отстрани. А също така да може да погледне отстрани и страната си.

Така, че през тия години, през които живях тук, освен с другите неща, с които се занимавах, аз посветих времето си на това, да „гледам“ себе си и България „отстрани“. С погледа на човек, който живее вън от нея. С ума на такъв човек. Дори, когато бе възможно – без емоции.

В началото ми беше трудно да изляза от българската си черупка. После свикнах. Гледах как живеят другите и започнах да се замислям над някои неща. Да ги въртя в главата си. Да сравнявам това, което правя аз, с това което правят другите. Нашите, българските неща, със същите, чешки, европейски неща.

Примерно, гледах пражките тротоари. Как са направени. Как са наредили чехите павенцата в триъгълничета и ромбoidчета. В шахматни или като за игра на дама форми – бели, сиви, червени. И цяла Прага е като един килим под краката ти... а не като нашите, софийски тротоари с паркираните върху тях коли и налягалите свирепи песове. С разкъртените плочки, локвите и дупките. Гледах детските площадки, болниците, училищата, пътищата тук.

И се чудех как така, тука стават и тротоарите и всичко, а „там, у нас“ не става? По-лоши ли сме от тях, по-глупави ли сме? Каква е причината? Защо тука, пък и из цяла Европа, като се прави нещо, се получава, хората му се радват? А у нас – не и не? И му удрях едно мислене, чак глава ме заболяваше. А отговор – няма и няма... А междувременно и какви ли не събития станаха. При мен, у нас... и по света. И така и не можах да си отговоря на тях. А и на други като тях...

Но – вие сте по-умни. По ги разбирате нещата. Та затова, реших да ви попитам вас, ако можете – вие да ми отговорите на тях. На тия пусти въпроси. Най-вече на три от тях, които ми се струват много особено мъчни, важни... и загадъчни. Прощавайте, ако за вас отговорите са отдавна известни. Нищо чудно да е така. За мен обаче не е тъй. За мен тия въпроси са по-загадъчни от Хеопсовата пирамида, създаването на Вселената, тайната на живата материя

и ДНК-то – взети заедно. Истински детективски роман на Агата Кристи и Конан Дойл. И нямам търпение да ми каже някой от вас какви са им отговорите... моля ви! Ето го първият ми въпрос:

Кое е онова тайнствено нещо, което тормози българите?

Едва ли има някой българин, който да не знае, че има нещо, което тормози българите в България. Нещо, което им пречи да живеят спокойно. Щастливо. Уверено в себе си. Че то е свързано със самочувствието им, с идентичността им, с гордостта им. Че те се чувстват по някакъв начин унижени, обидени. А и нещо повече – че те са непрекъснато обвинявани за всичко лошо, което се случва в България. Колко сме свикнали, например, всеки ден, всеки един от нас, да си казва – или да казва на другите: „Да, ние, българите, сме бедни, защото сме глупави, лоши, зли, завистливи, крадливи и т.н.“

И аз си го казвах. Но като дойдох тук, в Чехия, още от първия ден започнах да се питам: „Вярно ли е това? Настина ли сме бедни, защото сме зли, завистливи, проклети, глупави?“ Доколкото можех да се сетя за българите, които познавах, за моите роднини, приятели от детинство, оказваше се по-скоро обратното. Да, имаше всякакви. И по-добри, и по-лоши между тях. Но като цяло всички те, моите приятели, роднини, познати в България от последните 30–40 години, бяха съвсем нормални, разумни и така да се каже порядъчни хора. По нищо отличаващи се от тия, които виждах около себе си тук, в Чехия. Тогава започнах да се чудя какво става. Защо нещата са такива? Дали наистина бяха такива или някой ни заблуждаваше? Дали всичко това, което става, не е подправено. Дали дори – не сънувам?

Разбира се, нямах никакви доказателства, че е измама. Не беше и сън. Нямах и най-малката идея как може да се получава подобен резултат. Не исках да вярвам в глупости от рода на: „Световен заговор срещу България“ „Планът Ран“ и пр. конспиративни теории, според които някакви тайн-

ствени чужди сили се опитват да ни унищожат като държава и да завземат територията ни. И все пак, през тия години – мислех си аз, през тия последни 25, България сякаш наистина е в процес на разпадане и заплахата тя да престане да съществува като държава изглежда все по-реалистична. Като в някакъв филм на ужасите, в който накрая всички умират и не ти остава друго, освен да си поплачеш. Всъщност, очевидно и останалите го знаят. Всички знаят, че има нещо гнило в нашата държава. Нещо не както трябва. Кое е то, обаче?

Кое е това гнило нещо в нашата държава?

Ей това ми е въпроса, дами и господа! Защото ако го разберем, това гнило нещо кое е, можем да го оправим – и България да се оправи, нали?

Другото нещо, което открай време ме вълнува и ме кара да се чудя и да не мога да му отговоря, моят втори въпрос е:

Защо ние, българите, нямаме паметник на кан Аспарух /и на нито един друг български държавник/ в столицата си?

След като в столицата си имаме сигурно хиляда, а може би дори две или три хиляди паметника? Паметни плочи? Барелефи?

Да, има мемориални „комплекси“ на какво и кой ли не. Къщи-музеи. Площади, кръстени на български и чужди герои, поети, революционери, художници, дипломати, журналисти. Паметници на заслужили чужденци. На чуждестранни генерали. Армии. Летци. Дори на такива, бомбардирани София. На Цар Освободител. На Симон Боливар. На Роналд Рейгън. На Джон Ленън. Докторски паметник. И т.н. Добре. Нека да има паметници. Колкото повече, по-добре. Паметниците означават памет, почит, уважение. И аз ще съм толкова по-щастлив, колкото повече паметници имаме. Как иначе. Но, защо, питам ви аз, защо нямаме нито един, нито един паметник на човека, без когото изобщо ние никога нямаше да живеем по тия земи? На човека, който е повел нашите прадеди натам, който е победил както трябва, когото трябва, а след това обединил които трябва както трябва – и така е създал България? Имам предвид кан

Аспарух. Защо няма паметник, плоча, бюст или поне тенекиена табела, която да му оказва някаква почит или нещо подобно? Случайно ли е това? Нарочно ли е това? Глупост ли е това? Така ли никой, нито един българин в София, в България, никога не се е сетил да предложи на някого, да се направи паметник на основателя на нашата държава – съвсем логично – там където му е мястото – в столицата на същата тази основана от него държава?

И не само това. Айде, паметник – няма. Така се случило. Но какво друго има кръстено на нашия Основател? Сигурно някой голям софийски квартал? Централен булевард? Парк? Летището? Някоя голяма спортна зала? Стадион? Нещо подобаващо за това, което е направил?

Не, дами и господа, приятели. Няма... О, не! Пардон! Има! Има нещо, кръстено на него – една миниатюрна уличка, която сигурно освен хората, живеещи на нея, други дори не я знаят...

Защо, дами и господа? Не ви ли се струва странно това? Необяснимо?... И третият въпрос, който на вас сигурно може да ви се струва лесен, но мен ме затруднява и каквото и да правя, не мога да му отговоря. Изобщо!

Защо не празнуваме годишнините от основаването на Българската държава?

Не би ли трябвало ние, българите, една от най-старите държави в Европа, фактически най-старата, ако погледнем факта, че не сме сменили името ѝ, да, вече четиринадесети век караме!

Не би ли трябвало в такъв случай да честваме по някакъв начин тая достолепна дама България? Годишнината от създаването ѝ?

Защо не го правим?

Защо?

Вярно, че имаме доста празници. Съединение, Освобождение, 24 май, Първи май и т.н. От важни по-важни. Но нима щеше да ги има, ако Аспарух не беше спрял конницата си на Дунава?

Не сме ли като някой човек, който празнува какво ли не, но никога – рождения си ден... и не отдава почит на баща си?

Защо?

Как е възможно това?

Защо България не празнува рождения си ден?

Какво е причината? Срамуваме ли се? Боим ли се? Не се сещаме ли?

Някои ще кажат:

„Да, не е лошо, ама ние не знаем точната дата, на която да празнуваме създаването си. Как да измислим дата?“

Но аз си мисля, дами и господа, че това всъщност е даже предимство. Защото така сме свободни сами да изберем всички заедно – дали в едно допитване, дали в едно телевизионно предаване – на коя дата е хубаво да празнуваме рождения ден на България. Има толкова дати в нашата история, които биха могли да бъдат използвани за подобно събитие. Дати на битки и победи. Дати на раждане или основаване на какво ли не. Нейсе, можем в краен случай да направим това честване на Създаването на Българската държава, този национален рожден ден, към някой от съществуващите празници.

Например към 3 март.

Или датата на Априлското въстание.

Към Гергьовден, когато празнуваме Деня на Храбростта.

Към Деня на Съединението.

И прочее и прочее – дати колкото щеш!

Достатъчно е да се КАЖЕ, например:

„Днес празнуваме Съединението на Княжество България и Източна Румелия и 1340 години от създаването на българската държава.“

Или нещо подобно.

Или:

„Днес празнуваме създаването на Търновската конституция и 1340 години от основаването българската държава“

Може, разбира се, да се предложи и някой друг ден.

Важното е да се отбелязва този ден, много е важно.

Защото народ, който... ама, хеле, вие сте умни хора, най-добре знаете всичко, да не ви обяснявам!

Та, това бяха моите въпроси, дами и господа, на които не мога да си дам отговор и мира нямам. А вие решете дали има връзка между тях... ако успеете да им отговорите...ако искате... аз бях дотук. Времето ми изтече, пътят ме зове. България и прочее. Бъдете здрави, наследяно и хезки ден!

Стефан Кисъв